

ἀγῶνι ἐναντίον τῆς θετικῆς ἀρνήσεως· ἀλλ' ὡσαύτως βλέπομεν αὐτὰς ἀείποτε ἀνακυπτούσας κατὰ μικρὸν καὶ ἐμπεδουμένας ἐκ νέου, εἰ μὴ ὑπὸ τὸν αὐτὸν τύπον, τοῦλάχιστον μετὰ τῆς αὐτῆς οὐσίας. Ἡ ἀναβίωσις αὕτη ἔχει τι τὸ ἐκπληκτικὸν καὶ ἐν τούτοις ἡ ὑπόθεσις προσκλίνει πρὸς αὐτήν, οὐδ' ἐξηγεῖ αὐτήν. Οὕτως ἡ καθολικότης τῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν, ἡ ἀνεξάρτητος αὐτῶν ἀνάπτυξις παρὰ ταῖς διαφοροὺς ἀρχιγενέσι φυλαῖς καὶ ἡ μεγάλη αὐτῶν ζωτικότης τὰ παντα συμβαλλουσιν εἰς τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ ῥίζα αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης εἶναι βαθεῖα καὶ οὐχὶ ἐπιπόλαιος. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὑποχρεούμεθα, νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι, ἐὰν δὲν ἔχωσιν ὑπερφυσικὴν καταγωγὴν, ὡς ἡ πλειονότης ἰσχυρίζεται, προάγονται ὁμῶς ἀναγκαίως ἐκ τῆς βραδείας ἐπιδόσεως καὶ τῆς βαθμιαίας συστηματοποιήσεως τῆς ἀνθρωπίνου ὑπάρξεως.

Θὰ εἴπη τις, ὅτι αἱ θρησκείαι εἶναι τὸ προϊόν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, ὅπερ, πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ ἱκανοποίησιν χαλκεύει χιμαίρας, ἃς ῥίπτει εἴτα εἰς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον καὶ ἃς ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ἐκλαμβάνει ὡς πραγματικότητας; Ἡ δυσχέρεια δὲν θὰ ἤρετο, θὰ ὠπισθοδρόμει δὲ μόνον. Διότι, εἴτε τὸ αἶσθημα εἶναι ὁ πατήρ τῆς ιδέας, εἴτε τὸ αἶσθημα καὶ ἡ ιδέα κοινὴν ἔχουσι τὴν ἀρχήν, ἡ αὐτὴ ἐρώτησις τίθεται· πόθεν προέρχεται τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα; Εἶναι στοιχεῖον συστατικὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος ὑπόθεσις βεβαίῳ τοῦτο καὶ οἱ προτιμῶντες δὲ ἐτέρας ὑποθέσεις δὲν δύνανται ν' ἀρνηθῶσιν. Ἐὰν πρέπη νὰ καταταξῶμεν μετὰ τῶν συγκινήσεων τοῦ ἀνθρώπου τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, τὸ ἐμπνέον τὴν πλειονότητα τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἐξεγειρόμενον, δοθείσης περιστάσεως, καὶ παρ' αὐτοῖς τούτοις, οἵτινες φαίνονται πάντῃ αὐτοῦ ἐστερημένοι, δὲν δυνάμεθα ἐλλόγως, ν' ἀρνηθῶμεν αὐτῷ τὴν προσοχὴν ἡμῶν. Ὑποχρεούμεθα, ν' ἀναζητήσωμεν τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ. Ἀπαντῶμεν ἡθικὴν δυνάμιν, ἥτις, ἵνα μὴ τι πλεῖον εἴπωμεν, περισσὴν ἤσκησεν ἐπιρροήν, ἥτις σπουδαῖον διεδραμάτισε πρόσωπον ἐν ἀρχῇ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἥτις εἶναι σήμερον ἡ ψυχὴ πολυαρίθμων θεσμῶν, ἡ αἰτία ἀτελευτήτων ἐρίδων καὶ τὸ ἐλαττέριον ἀπειραρίθμων πράξεων. Θεωρία τῶν ὄντων, παρρωσὰ πάντα ταῦτα, ἐξ ἀνάγκης ἔσται ἐλλειπής. Καὶ μόνον ὡς φιλόσοφοι ἂν θεωρήσωμεν αὐτό, ἐπιτακτικῶς καλούμεθα, νὰ εἴπωμεν τί δηλοῖ, οὐδὲ δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν τὸ ἔργον τοῦτο, χωρὶς νὰ ὁμολογήσωμεν τοῦ συστήματος ἡμῶν τὸ ἀναρμόδιον.

Μόνον δὲ μετὰ δύο δυνάμεθα νὰ ἐκλέξωμεν ὑποθέσεων. Κατὰ τὴν μὲν τὸ αἶσθημα τὸ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰς ιδέας ἔργον εἶναι εἰδικῆς δημιουργίας, ὡς πᾶσαι αἱ ἀνθρώπιναι ἡθικαὶ δυνάμεις, κατὰ τὴν δὲ, τὸ αἶσθημα τοῦτο, ὡς πάντα τὰ ἄλλα, γεννᾶται ἐξ οἰκείας δράσεως ἀναπτύξεως. Ἐὰν τὸν πρῶτον παραδεχθῶμεν ὅρον τῆς προτάσεως, ὃν οἱ πρόγονοι ἡμῶν καθόλου παρεδέχθησαν καὶ ὃν ἔτι ἡ τῶν ἀνθρώπων

πλειονότης ἀναγνωρίζει, τὸ ζήτημα ἐλύθη· ὁ ἀνθρώπος ἀμέσως ἐπροικίσθη διὰ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ, τὸ δὲ αἶσθημα τοῦτο πληροῖ τοὺς σκοποὺς τοῦ δημιουργοῦ τούτου. Ἐὰν τὸν δεύτερον, ἀπαντῶμεν τὰ ἐξῆς ζητήματα· τίσι περιστάσεσιν ἀνενεκτέον τὴν ἀρχὴν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ ὁποῖα τις ἡ λειτουργία αὐτοῦ; Ὁφείλομεν, ν' ἀκούσωμεν τὰς ἐρωτήσεις ταύτας καὶ νὰ εὕρωμεν αὐτὰς ἀποκρίσεις. Ἐὰν μὲν συμφώνως πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην θεωρήσωμεν τὰς ἡθικὰς ταύτας δυνάμεις ὡς τὸ προϊόν τροποποιήσεων ἐπαλλήλων καὶ προερχομένων ἐκ τῆς ἀλληλεπιδράσεως τοῦ ὁργανισμοῦ ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ μέσου, εἰμεθα ἠναγκασμένοι, νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὑφίστανται ἐν τῷ μέσῳ τῶν φαινομένων ὅροι ἀναγκαίαν καταστήσαντες τὴν παραγωγὴν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ τότε ὀφείλομεν, νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι εἶναι τοσοῦτω φυσικὸν καὶ κανονικόν, ὡς καὶ ἄλλη τις ἡθικὴ δύναμις. Προσέτι δέ, ἐὰν ᾖ ἀληθὲς κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀπὸ κατωτέρου εἰς ἀνώτερον τύπον ἀναπτύξεως, ὅτι ὁ σκοπός, ὁ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐπιδιωκόμενος ὑπὸ τῶν βαθμιαίων μεταβολῶν, εἶναι ἀναγκαίως ἡ ἀρμόζουσα ἱκανοποίησις πασῶν τῶν ἀναγκῶν τῆς ὑπάρξεως, εἰμεθα πάλιν ἠναγκασμένοι, νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι τὸ αἶσθημα τοῦτο συντελεῖ πως εἰς τὴν εὐπραγίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Οὕτως οἱ δύο ὅροι τὴν αὐτὴν περιέχουσιν ἀρχήν. Ἀναγκαίως καταλήγομεν εἰς συμπέρασμα, ὅτι τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ἢ ἀμέσως ἐδημιουργήθη, ἢ διὰ βαθμιαίας ἐπιδράσεως αἰτίων φυσικῶν. Ἀλλ' οἷονδ' ἔστι καὶ ἂν ἀσπασθῶμεν συμπέρασμα, ἐπιβάλλει ἡμῖν τὸ πρὸς τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα σέβας.

ΑΠΟΦΡΑΔΕΣ ΗΜΕΡΑΙ

Ὡς ἐπιχείρημα ὑπὲρ τοῦ δόγματος τῆς ἐξ ἑνὸς μόνου θεοπλάστου ζεύγους καταγωγῆς ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων δύνανται, πιστεύομεν νὰ χρησιμεύσῃ ἐν ἀνάγκῃ καὶ τοῦτο· ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, οἱ τοσοῦτον κατὰ τόπους διαφέροντες ἀλλήλων κατὰ τὸ ἀνάστημα, τὸ φρόνημα, τὴν λαλίαν, τὴν ἐνδυμασίαν, τὰς τρίχας, τὰς ιδέας, τὸ χρῶμα καὶ τοὺς τρόπους, ἔχουσιν ἐν τούτοις ἡθικὸν τι γινώρισμα κοινὸν εἰς ἅπαντας ἀνεξαίρετως. Εἶναι δὲ τοῦτο ἀκαταμάχητός τις κλίσις εἰς τὸ πιστεῦν οὐ μόνον ἀπίστευτα πράγματα, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ περίπου ἀπίστευτα πράγματα ὡς οἶαν· δῆποτε μοῖραν μήκους καὶ πλάτους τῆς ὑδρογείου σφαίρας· «ἀπὸ Παρισίων μέχρι Ἰαπωνίας καὶ ἀπὸ Πεκίνου μέχρι Ῥώμης», ὡς ἔλεγεν ὁ γάλλος σατυρικός Boileau Despreaux, ἥτοι Λειμώνιος Ὑδροπότης κατὰ μετάφρασιν ἀκραιφνοῦς τινος ἐλληνιστοῦ. Ἐρ' ὅσον προοδεύουσιν ἡ γεωγραφικὴ ἐπιστήμη καὶ ἡ ἀνθρωπολογία ἡ ἀλήθεια αὕτη ἀποβαίνει καθ' ἐκάστην

καταφανεστέρα. Κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους πλείονες καὶ τολμηρότεροι ἢ κατὰ πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν περιηγηταὶ διέτρεξαν καὶ διατρέχουσιν κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν ἄξένους καὶ ἀπροσίτους πρὶν ἀφρικανικὰς καὶ αὐστραλικὰς ἐκτάσεις, παρέχοντες ἡμῖν πλουσίαν συγκομιδὴν παντοίων εἰδήσεων περὶ ἁέρων, ὑδάτων, φυτῶν, θηρίων καὶ πρὸ πάντων περὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ ποιοῦ τῶν ἐκεῖ οἰκούντων διπλόων, ἀπτέρων καὶ πλατωνύχων ζώων, ἥτοι ἀνθρώπων κατὰ τοῦ Πλάτωνος τὸν ὀρισμόν. Ἄν πιστεύσωμεν τοὺς περιηγητάς, τὸ σχῆμα τοῦ κρανίου, ὁ ὄγκος τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ καὶ ἐπομένως αἱ ιδεαὶ τῶν τοιαύτην φερόντων ἐπὶ τῶν ὤμων κεφαλῇ διαφέρουσι πολὺ ἀλλήλων κατὰ φυλὰς καὶ χώρας, ἅπαντες ὅμως ἀνεξαιρέτως οἱ ἐγκέφαλοι οὗτοι, ἀπὸ τῶν Ἑσκιμωϊκῶν μέχρι τῶν Παταγονικῶν, φαίνονται ἔχοντες καὶ κοινόν τινα λοβόν, τὸν γενῶντα τὴν πίστιν εἰς τὰς αὐτάς περιήπου ἀπανταχοῦ τῆς γῆς δεισιδαιμονίας. Εἰς μίαν μόνην τούτων περιοριζόμενοι ἐνταῦθα, ἄξιον παρατηρήσεως νομίζομεν, ὅτι ἀπαρallάκτως ὅπως οἱ πάλαι Ἕλληνες καὶ Λατίνοι καὶ οἱ κληρονόμοι τῆς εὐκλείας αὐτῶν Εὐρωπαῖοι, οὕτω καὶ οἱ Αἰθίοπες τῆς ἐνδοτάτης Ἀφρικῆς καὶ αὐτοὶ οἱ ἄγριοι τῆς Ὠκεανίας, ὧν ὁ πολιτισμὸς εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀλληλοφαγίας, κατώρθωσαν ν' ἀνακαλύψωσι καὶ νὰ πεισθῶσιν, ὅτι ἐκ τῶν ἡμερῶν ἄλλαι μὲν εἶναι εὐδαίμονες καὶ ἄλλαι ἀποφράδες καὶ κατὰ τὴν πεποιθήσιν ταύτην νὰ βυθιζῶσι τὴν ἑναρξίν παντὸς ἔργου. Τὸ δὲ ἀληθὲς περιέργον εἶναι ὅτι τῶν Βοσκιμάνων καὶ Ὠκεανικῶν τούτων ἡ ἀριθμητικὴ ἰκανότης δὲν προβαίνει συνήθως πέραν τῆς μετρήσεως τῶν δακτύλων τῆς μιᾶς χειρὸς διὰ τῶν τῆς ἄλλης, καίτοι δὲ διανυκτερεύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν ὑπαίθρῳ, κἄπως δύσκολον εἶναι νὰ ὑποθέσωμεν τὰς ἀστρονομικὰς αὐτῶν παρατηρήσεις ἀρκούσας πρὸς σύνταξιν ἡμερολογίου. Καὶ ἄνευ ὅμως τοιούτου κατώρθωσαν διὰ μόνης τῆς δυνάμεως τῆς δεισιδαιμονίας νὰ διαιρέσωσι τὰς ἡμέρας, οὐχὶ εἰς θερμὰς καὶ ψυχράς, συνεφώδεις καὶ εὐηλίους, ἀλλ' εἰς καλὰς καὶ κακὰς πάντη ἀσκέτως πρὸς τὴν βροχὴν, τὰ νέφη καὶ τὸ φύσημα τῶν ἀνέμων. Περιηγηταὶ τινες ἰσχυρίζονται μάλιστα, ὅτι συμπίπτουσιν πλεῖσται παρὰ τοῖς λαοῖς τούτοις ἀποφράδες ἡμέραι πρὸς τὰς θεωρουμένας τοιαύτας παρ' Αἰγυπτίοις καὶ ἔπειτα ἐν Ἑλλάδι καὶ Ῥώμῃ. Οὐδὲ φαίνεται εἰς τοῦτο μόνον ἡ σύμπτωσις περιοριζομένη, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ τῶν ἔργων, ἀφ' ὧν ἐπιβάλλεται ἀποχὴ καθ' ὠρισμένας ἡμέρας. Τὴν τοιαύτην σύμπτωσιν οὐδὲως δυσκολευνόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ἀληθεύουσιν, ἀφοῦ τοσοῦτος ἦτο παρ' ἀρχαίοις ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποφράδων, ὥστε πολὺ μᾶλλον τῆς συμπτώσεως τινῶν ἐκ τούτων παράδοξος ἤθελεν εἶναι ἡ ἑλλειψὶς τοιαύτης. Ὅπως πεισθῇ περὶ τούτου ἀρκεῖ νὰ ῥίψῃ τις βλέμμα ἐπὶ τῶν πινάκων, οἵτινες συνετάχθησαν ὑπὸ τῶν ἀστρολόγων τοῦ μέσου αἰῶνος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ ἰδίως παρὰ

Χαλδαίοις, Αἰγυπτίοις καὶ Ῥωμαίοις προλήψεων. Ἐκ δὲ τῶν πινάκων τούτων προκύπτει ὅτι ἕκαστον ἔτος περιέχει οὐχὶ ἐλάσσονας τῶν ἐννεήκοντα ἀποφράδας ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας οὐδὲν ἄλλο δύναται τις νὰ πράξῃ ἢ νὰ σταυρώσῃ τὰς χεῖρας, ἂν δὲν προτιμᾷ τὴν μοιραίαν ἀποτυχίαν παντὸς ἔργου τοῦ ὁποίου ἤθελεν ἐπιληφθῇ.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι τινὲς πρὸς ὠρισμένα μόνον ἔργα δυσοίοναι ἡμέραι, οἷον ἡ ἕκτη ἡμέρα μετὰ πᾶσαν νέαν σελήνην πρὸς σποράν ἀγροῦ καὶ ἡ δεκάτη ἐβδόμη πρὸς σποράν τέκνων. Εἰς ἀφευκτον δὲ ναυάγιον ἐξετίθετο ὁ τὴν δεκάτην τρίτην ἐκπλέων τοῦ λιμένος καὶ οὐχ' ἦττον βεβαία ἦτο ἡ ἥττα τοῦ στρατηγοῦ συγκροτοῦντος μάχην τὴν ἐπομένην ἡμέραν. Οἱ ἀστρολογικοὶ οὗτοι πίνακες συνετάχθησαν δι' ὑπολογισμῶν βασιζομένων ἐπὶ τῶν θαυμαστῶν ιδιοτήτων τοῦ ἱεροῦ ἀριθμοῦ ἑπτὰ, ἥτοι τῶν ἰσαριθμῶν περιστρεφομένων περὶ τὴν γῆν πλανητῶν. Ὁ ἔπειτα ὑποβιβασμὸς τῆς ἡμετέρας σφαίρας ἀπὸ κέντρου τοῦ σύμπαντος εἰς ἀπλοῦν δορυφόρον τοῦ ἡλίου καὶ ἡ προσθήκη δύο νέων πλανητῶν δὲν φαίνεται ἰσχύσασα νὰ κλονήσῃ τὴν πίστιν εἰς τὴν ἱερότητα τοῦ ἀριθμοῦ ἑπτὰ, καὶ ἀφοῦ ἐγένετο οὗτος ἐννέα. Ἀφ' ἐτέρου ὅμως οἱ ἀστρολογικοὶ οὗτοι πίνακες εἶχον τὸ μειονέκτημα νὰ ᾔναι κἄπως πολὺπλοκοὶ καὶ οὐχὶ ἱκανῶς πρόχειροι ἐν πάσῃ μνήμῃ, ἀφοῦ κατηργήθη τὸ ἀξίωμα τῶν ἐντεταλμένων νὰ ἐνθυμίζωσι τῷ λαῷ τὴν ἀναβολὴν πάσης ἀπαισίας ἡμέρας. Ἡ ἔμφυτος ἐν τούτοις τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ ἀνάγκη δεισιδαιμονίας ἐξηκολούθει ὑφισταμένη οὐ μόνον ἀναλλοίωτος, ἀλλὰ ὡς φαίνεται καὶ ἀμείωτος, ἥτοι ἔχουσα ἀνάγκην ἑκατὸν περίπου κατ' ἔτος ἡμερῶν ἀπαισιῶν. Πρὸς ἀκοπωτέραν τῆς ἀπαιτήσεως ταύτης ἱκανοποιήσιν ἔδοξε καλὸν ν' ἀναθεματισθῶσι δύο τῆς ἐβδομάδος ἡμέραι, ὁ δὲ κληρὸς ἔπεσεν ἐπὶ τὴν Τρίτην καὶ τὴν Παρασκευήν, τὰς παρὰ τοῖς Λατίνοις καὶ τοῖς ἀρκτέροις λαοῖς ἐπωνύμους τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Ἀφροδίτης, αἵτινες παραδόξως πρὸς πολεμικὰς οὔτε πρὸς ἡ ἐρωτικὰς συμπλοκάς λογίζονται εὐνοῖκαί. Πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς τελευταίας ταύτης προκαταλήψεως συνέτεινε πιθανῶς καὶ ἡ ἀνάμνησις τῆς ἀτυχοῦς συνεντεύξεως τοῦ θεοῦ πολέμου μετὰ τῆς θεᾶς τῶν ἐρώτων, ἐμπεσόντων εἰς τὴν χαλκευθεῖσαν αὐτοῖς συζυγικὴν παγίδα. Προϊόντος ἐν τούτοις τοῦ χρόνου φαίνεται κἄπως συνελαττωθεῖσα μετὰ τῆς εὐσεβείας καὶ ἡ δεισιδαιμονία. Ὅπως δὲ εἰς πολλοὺς κατήντησε νὰ φαίνωνται ὑπερβολὴ αἱ δύο κατὰ ἑπταήμερον νηστήσιμοι ἡμέραι καὶ ἀρκούσα ἡ ἀπαξ μόνον ἀποχὴ ἀπὸ κρεάτων, οὕτω πολλὰ ἐφάνησαν καὶ αἱ δύο κατ' ἐβδομάδα ἀποφράδες. Ἀφ' ἐτέρου ὅμως ἀδύνατον ὑπῆρξεν ἡ συνεννόησις περὶ τῆς ἐξαιρέτεας καὶ ἐντεῦθεν ἐπῆλθεν δεισιδαιμονικὸν σχίσμα, ἄλλων μὲν θεωρούντων τὴν Παρασκευὴν καὶ ἄλλων, ἐν Ἑλλάδι μάλιστα, τὴν Τρίτην ὡς ἡμέραν κατηραμένην. Ὁ μεταξὺ τῶν δύο αἱρέσεων ἀγὼν ὑπῆρξε

ικανῶς σφοδρὸς, διεξαγόμενος πρὸ πάντων διὰ τῆς συντάξεως καὶ παραθέσεως στατιστικῶν πινάκων, ἐν οἷς ἐσημειοῦντο ἀκριβῶς πᾶσαι αἱ κατὰ Παρασκευὴν καὶ Τρίτην συμφοραὶ καὶ κακοτυχίαι. Περιττὸν φαίνεται ἡμῖν νὰ προσθέσωμεν ὅτι διαμένει εἰσέτι ἐκκρεμὴς ἡ δίκη, οὐδὲ φαίνεται ἐγγίζουσα ἡ ἐκδοσις ἀποφάσεως ὀριστικῆς καὶ ἀνεκκλήτου.

Ἔτι μᾶλλον τῆς παγκοσμίου ταύτης δεισιδαιμονίας περιέργοι εἶναι ἴσως αἱ κατὰ καιροὺς ἀντιταχθεῖσαι κατ' αὐτῆς μεστοὶ σοβαρότητος καὶ ἐπιστήμης πραγματεῖαι. Πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἀβάσιμος καὶ πρὸ πάντων ἀντιχριστιανικὴ εἶναι ἡ εἰς τὰς ἀποφάδας πίστις δὲν ἀπηξίωσαν μεγάλοςχημοὶ σοφοὶ νὰ ἐπικαλεσθῶσι τοὺς νόμους καὶ τοὺς προφῆτας, τοὺς πατέρους τῆς Αἰγύπτου, τὰς ῥήσεις τοῦ Ταλμούδ, τοὺς χρησμούς τοῦ Ταλμούδ, τοὺς χρησμούς τῆς Σιβύλλης καὶ τοὺς κύκλους τῆς Σελήνης. Οὐδόλως ὑποτιμῶντες τὴν ἀξίαν πάντων τούτων, προχειρότερον ἐν τούτοις φαίνεται ἡμῖν νὰ περιορισθῶμεν εἰς μίαν μόνην κατὰ τῶν ἀποφάδων ἔνστασιν, ἀρκούσαν νὰ καταστήσῃ κἄπως περιττὴν πᾶσαν ἄλλην, τὴν ἐξῆς: ὅτι ὁ πανάγαθος Θεὸς, ἐν τῷ πλήθει τῆς σοφίας καὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης του, καὶ διὰ λόγους ἀπροσίτους εἰς τὴν ἡμετέραν ἀσθενῆ διάνοιαν, εὐηρεστήθη νὰ διατάξῃ τὰ τοῦ κόσμου τούτου εἰς τρόπον τοιοῦτον, ὥστε ἀδύνατον σχεδὸν καταντᾶ νὰ μὴ ᾖναι τὸ εὐτύχημα ἐνὸς τῶν πλασμάτων αὐτοῦ δυστύχημα διὰ τὸ ἄλλο. Ἡ αὐτὴ εὐτυχὴς διὰ τὸν λύκον ἡμέρα δὲν εἶναι βεβαίως τοιαύτη καὶ διὰ τὸ ἄρνιον. Ἄν δὲ οἱ λύκοι δὲν τρώγουσι τὸνλάχιστον ἀλλήλους, ἡ αὐτὴ ἀβρότης δὲν ἐπικρατεῖ δυστυχῶς καὶ μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο ἐνθυμίζοντες δὲν ἀποβλέπομεν εἰς μόνους τοὺς ἀνθρωποφάγους, ἀλλὰ καὶ τοὺς μᾶλλον πεπολιτισμένους, ἀναγκαζομένους καὶ τούτους ν' ἀποδύωνται καθ' ἐκάστην εἰς ἀμείλικτον κατ' ἀλλήλων περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν θριαμβεῖσι ὁ μὲν καὶ ἡττᾶται ὁ ἕτερος τῶν πρὸς ἀλλήλους μαχομένων στρατηγῶν, ἐπιτυγχάνει τὸ ποθοῦμενον ὁ ἐραστὴς καὶ ἀτιμάζεται ἡ κεφαλὴ τοῦ συζύγου, κερδαίνει ὁ εἰς τὴν δίκην καὶ καταδικάζεται εἰς τὰ ἔξοδα ὁ ἕτερος τῶν ἀντιδίκων, πλουτίζει ὁ μὲν χαρτοπαικτῶν καὶ ῥίπτεται ὁ ἄλλος εἰς τὸν ποταμόν. Κἄπως δύσκολον ἀποδοῖναι ν' ἀρνηθῇ τις μετὰ ταῦτα ὅτι πᾶσα τῆς ἐβδομάδος, τοῦ μηνὸς καὶ τοῦ ἔτους ἡμέρα, καὶ ἐν αὐταῖς ἡ Τρίτη καὶ ἡ Παρασκευή, ἔχουσιν ἀκριβῶς ἴσα δικαιώματα νὰ θεωρηθῶσι καὶ αἵσιοι καὶ ἀποφράδες.

ΕΜΜ ΡΟΙΑΗΣ.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑ

Ἀντικείμενον ἀθηναϊκὸν τετράδραχμον

Ὅντως ἡ σειρά τῶν ἀθηναϊκῶν νομισμάτων εἶναι ἀνεξάντλητος. Καθ' ἐκάστην νέαν τύπον προστίθενται καὶ πολλὰ τῆς ἱστορίας καὶ μυθολογίας ζητήματα εὐχερῶς λύονται, ἄλλα δὲ ἐντελῶς ἄγνωστα παρουσιάζονται προκαλοῦντα τὴν μελέτην τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰδικῶς ἀσχολουμένων. Τίς τῶν νομισματολόγων ἐφαντάζετο ποτε νάναγνώσῃ ἐπὶ ἀθηναϊκοῦ νομίσματος τὸ σεπτὸν καὶ ἱερὸν τοῦ Δήμου ὄνομα; Τόσοι αἰῶνες παρῆλθον καὶ τὰ μέχρι τοῦδε ἀνακαλυφθέντα ἔφερον προτομάς καὶ σώματα θεοτήτων, γράμματα, μονογράμματα, ναοὺς, ἀγάλματα, θέατρα, ὀνόματα ἀρχόντων καὶ τὴν ἀτελεύτητον πληθὺν τῶν μυθολογικῶν παραστάσεων, ἀλλ' οὐδὲν ἀνευρέθη φέρον μεγάλοις γράμμασιν αὐτὸ τοῦτο τὸ ὄνομα τοῦ Δήμου τῶν Ἀθηναίων.

Ἐν τοῖς περιχώροις τῆς ἐν Εὐβοίᾳ Καρύστου, πλησίον βράχου σχηματίζοντος γωνίαν τεχνικὴν οἰκίας ιδιωτικῆς ἢ ἄλλου οἰκοδομήματος, ἀνευρέθησαν ἐντὸς ἀγγείου πηλίνου ὑπὸ ινὸς χωρικῶ, κατὰ τὰς πληροφορίας ἀξιόπιστου μάρτυρος, τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον, ὑπὲρ τὰ ἐβδομήκοντα ἀθηναϊκὰ τετράδραχμα τῆς τῶν ἀρχόντων ἐποχῆς, τρεῖς ἀθηναϊκαὶ δραχμαὶ καὶ τριάκοντα περίπου δραχμαὶ τῆς πόλεως Καρύστου.

Εἴκοσι καὶ ἑπτὰ νομίσματα τοῦ εὐρήματος τούτου ἀγορασθέντα κατετέθησαν ἐν τῇ ἐμῇ συλλογῇ. Εἰσὶ δὲ ταῦτα: Α.) Εἴκοσι τετράδραχμα φέροντα ἀφ' ἐνὸς τὴν κεφαλὴν τῆς παρθένου Ἀθηνᾶς καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ἐξῆς ὀνόματα ἀρχόντων:

ΑΔΕΙ[ΜΑΝΤΟΣ]	ΗΛΙΟ[ΔΩΡΟΣ]
ΔΗΕΛΙΚΩ[Ν]	ΓΟΡΓΙΑΣ
ΑΡΙΣΤΙΩΝ	ΦΙΛΩΝ
ΑΦΡΟΔΙΣ[ΙΟΣ]	ΔΙΟΓΕ[ΝΗΣ]
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΑΓΑΘ[ΟΠΠΟΣ]
ΔΙΟΤΙΜΟΣ	ΜΑΓΑΣ
ΕΥΜΗΛΟΣ	ΚΑΛΛΙΦΩΝ
ΖΩΙΛΟΣ	ΕΥΑΝΔΡΟΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ	ΕΥΚΛΗΣ
ΘΕΜΙΣΤΟ[ΚΛΗΣ]	ΘΕΟΠΟΜΠΟΣ
ΘΕΟΔΟΤΟΣ	ΚΛΕΟΦΑΝΗΣ
ΙΚΕΣΙΟΣ	ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ
ΚΤΗΣΙΑΣ	ΕΥΜΑ[ΡΕΙΔΗΣ]
ΝΙΚΗΤΗΣ	ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ